

i Øjeblikket, bør efter min Mening aldrig mere bruges til noget Valg; det er ikke en Valglov, som gør Ret og Skel til alle Sider, men en Valglov, som giver Fordelen til enkelte af Partierne, saaledes at de kommer i Besiddelse af Mandater, som de ikke har Stemmatal til. Derfor mener jeg, at det er nødvendigt, og at vi bestemt maa kræve, at Valgloven ændres saaledes, at det bliver en retfærdig Valglov, som gør Ret og Skel til alle Sider og ikke giver det ene Parti Fordele paa det andet Partis Bekostning.

En af Verdenskrigens Følger har været den, at der i alle Lande, mellem alle Folk, er skabt en voldsom Uro og Gæring, der er en Ufred, Usikkerhed og Utilfredsfredshed, en Strid og Splid, som vi aldrig har kendt Mage til tidligere. I andre Lande giver det sig stærke og voldsomme Udslag gennem Revolutioner; det har vi været forskaanede for her, men alligevel mærker vi Dønningerne udefra. Det har vist sig, at efter Verdenskrigen har Arbejderne følt den Magt, som de i Virkeligheden sidder inde med: at Arbejderne er i Stand til ved Sammenhold at sætte Virksomheder i Gang, men ogsaa i Stand til at standse og fuldstændig lamme Virksomhederne. Vi saa det bl. a. ved Havnearbejderstrejken. Det var ingen stor Strejke, den omfattede vistnok ikke en Gang 2 000 Mand. Det var altsaa kun en lille Del af Arbejderstanden, som tog Del i denne Strejke. Og dog saa vi alle, hvilken Indflydelse den havde paa hele vort Erhvervsliv, at ikke alene Virksomheden ved Havnen laa død og stille hen, men at mange andre Virksomheder truedes med at blive fuldstændig lammet. Man kunde jo tænke: naar det ikke er flere Arbejdere, det drejer sig om, end højst et Par Tusind Mand, saa kunde man jo faa nogle andre til at optage Arbejdet. Men det viste sig at være umuligt. Der var ikke nogen, der et Øjeblik tænkte paa at foreslaa at faa Arbejdet i Gang i Havnen ved at sætte Strejkebrydere ind. Det var og er en Umulighed paa Grund af det Sammenhold, den Samfølelse og den Klassefølelse, som findes blandt Arbejderne.

Ikke alene paa dette Omraade, men paa mange andre Omraader har man mærket Uro og Gæring. Grundene dertil er af forskellig Art. En af dem tror jeg er, at Kapitalismen aldrig har vist værre eller større Udskejelser end netop i de senere Aar. Kapitalismen har søgt at tilrive sig store Fordele paa den arbejdende Klasses

Bekostning. Kapitalismen har udfoldet en Pragt, en Lüksus, vi ikke har kendt Mage til tidligere, og disse Udskejelser har selvfølgelig haft en demoraliserende Virkning paa andre Klasser af Samfundet.

Spørgsmaalet er saa: Kan der tænkes Veje og Midler til at standse denne Gæring? Der er en Del af Arbejderklassen, ikke saa meget her som i andre Lande, der mener at kunne standse den ved at gennemføre Arbejdernes Diktatur, ved at gøre et Kup, ved Aktion. Det tror jeg nu ikke lader sig gøre. Man kan ikke omforme Samfundet fra den ene Dag til den anden. Man maa rette sig efter Udviklingen. Man kan ikke voldsomt gaa fra den ene Samfundsordning over til den anden, pludselig uden nogen Overgang. Vi fra socialdemokratisk Side vil naturligvis sige, at Midlerne til at skabe Fred og Ro er Gennemførelsen af Socialismen, men vi ved godt, at det lader sig ikke gøre hurtigt. Det kan ikke ske fra Dag til Dag. Der maa en Udvikling til, for at man skal kunne gaa fra Kapitalismen over til Socialismen.

Men Spørgsmaalet er saa, om man ikke kunde tænke sig en Overgang saaledes, at man kom henimod en Socialisering af Samfundet. Som en Overgang hertil vilde jeg mene, at det vilde være rigtigt at gennemføre en Ordning, hvorefter Arbejderne i langt stærkere Grad end tidligere blev interesseret i Virksomhederne. En af Grundene til, at der er saa megen Uro, Misfornøjelse og Utilfredshed blandt Arbejderne, er sikkert den, at de staar uden nogen virkelig direkte Indflydelse paa Arbejdet. Arbejderne kender i mange Tilfælde slet ikke deres Arbejdsgivere. Deres Arbejdsgivere er store, rige Aktieselskaber; hvem der ejer Aktierne, er der ingen, der ved, og Arbejderne kan ikke have nogen Interesse for Arbejdsgivere, som de ikke kender det mindste til, og hvis Maal er at tilrive sig saa stor en Del af Udbyttet som vel muligt. Hvis det nu var muligt at interessere Arbejderne ved at give dem virkelig Del i Ledelsen og virkelig Tilsyn med og Raadighed over Udbyttet af Virksomheden, saa at de fik den Part, som kunde tilkomme dem af Udbyttet, tror jeg, det vilde være Vejen til at skaffe Fred og Ro. Og man vilde ganske sikkert herigennem kunne bervirke to Ting indenfor Arbejderne: vække deres Arbejdslyst og vække deres Arbejdsglæde.

Der klages over, at Produktionen er ringe, at der arbejdes for lidt. Men som